

Oirschot, 25 mei 2022

Betreft: Eindadvies informateur

Geachte leden van de gemeenteraad van Waalre,

De inwoners van Waalre verdienen een krachtig en stabiel openbaar bestuur. De gemeente komt uit een periode waarin ze politiek gezien “in de rui was”. De tijd is aangebroken om ook de laatste veren van de oude bestuurscultuur af te schudden. De afgelopen anderhalf jaar zijn goede aanzetten gedaan richting herstel van vertrouwen. De start van de nieuwe raadsperiode biedt een unieke gelegenheid om de stap te zetten naar duurzaam constructieve verhoudingen. Dat is ook nodig want het vertrouwen is nog broos en het reflectief vermogen lijkt zich soms nog meer op de ander te richten dan op het eigen aandeel. Werk aan de winkel dus.

Dit besef is unaniem doorgedrongen tot alle fracties. Iedereen is het eens met de ambitie om aan het eind van deze raadsperiode terug te kunnen blikken op het waarmaken van het motto: “Samen Team Waalre”. Samen; waarbij fracties tijdig samen het waardevolle gesprek voeren. Samen; waarbij raad, college en ambtelijke organisatie elkaar en elkaars rollen respecteren. Samen; met alle inwoners, bedrijven en instellingen. Samen; in de regio waarbij Waalre een bijdrage moet leveren aan de regionale opgaven.

Aan urgentiegevoel en goede voornemens geen gebrek, dat brengt ook de verantwoordelijkheid voor iedereen met zich mee om daaraan een positieve bijdrage te leveren en daarop aanspreekbaar te zijn.

Opdracht informateur

Na deze bewust enigszins stichtelijke inleiding neem ik u terug naar het begin van het proces, namelijk de opdracht van de gemeenteraad om de mogelijkheden te onderzoeken van een raadsbreed akkoord. Hierbij is afgesproken om te werken via het zogenaamde BOB-model (Beeldvorming, Oordeelsvorming, Besluitvorming). Om te komen tot een goede Beeldvorming is gestart met individuele gesprekken met alle fracties afzonderlijk. Deze gesprekken hebben plaats gevonden op 9, 14 en 16 april. Daarin is uitvoerig stil gestaan bij de vraag wat door fracties wordt verstaan onder een raadsbreed akkoord. Er bestaan immers meerdere varianten (zie www.raadsakkoord.nl). De optelsom van alle gesprekken was dat er geen eensluidende voorkeur was voor 1 bepaalde variant.

Plenaire terugkoppeling raadsbijeenkomst

Op 9 mei heb ik een plenaire terugkoppeling gegeven in een vertrouwelijke raadsbijeenkomst en daarbij mijn beeld van de inbreng van de verschillende fracties gedeeld en daar validatie op gevraagd en gekregen. Na een uitvoerige gedachtenwisseling is de conclusie getrokken dat er geen unaniem draagvlak is voor een van de varianten maar dat de variant met het meeste draagvlak, de variant is waarbij een combinatie van partijen het voortouw neemt om te komen tot een akkoord wat op een zo breed mogelijk draagvlak in de raad kan rekenen. En ook het voortouw neemt om te komen tot de voordracht van kandidaat-wethouders.

Leidende principes kandidaat-wethouders

Tijdens de gesprekken over de voorkeursvariant van een raadsbreed akkoord is ook stil gestaan bij de leidende principes die zouden moeten gelden voor de benoeming van de kandidaat-wethouders.

Unaniem en voorkeursvariant-onafhankelijk onderschrijven de fracties de volgende uitgangspunten:

“17-0”, dat wordt genoemd als ambitie waar het gaat om draagvlak in de raad voor de kandidaat-wethouders. **“Competentie cruciaal”**, een vruchtbaar samenspel met de gemeenteraad vraagt om kwalitatief sterke wethouders met een op samenwerking gerichte attitude, daaraan moeten geen concessies gedaan worden. **“Externe validatie”**, partijen hechten aan het laten uitvoeren van een onafhankelijk assessment voor kandidaat-wethouders waarbij ook gekeken wordt naar de teamsamenstelling. **“Lokaal gebonden kandidaten: ja, mits”**, kandidaat-wethouders met lokale binding zijn zeker mogelijk mits er sprake is van draagvlak en voldaan wordt aan de eisen omtrent competenties. **“Externe begeleiding”**, de ervaringen met externe ondersteuning zijn positief en wordt door alle partijen als optie onderschreven.

Nieuwe informatieronde

Zoals gezegd was de uitkomst van de discussie tijdens de raadsbijeenkomst van 9 mei dat in meerderheid een voorkeur werd uitgesproken voor een raadsbreed akkoord waarbij een combinatie van partijen het voortouw zou nemen om te komen tot het opstellen van een akkoord wat kan rekenen op een zo breed mogelijk draagvlak én het voordragen van kandidaat-wethouders. Om te kunnen bepalen wat de meest wenselijke combinatie is van partijen die dat voortouw moeten nemen, is besloten tot het houden van een nieuwe informatieronde. Op 16, 18 en 20 mei hebben afzonderlijke gesprekken met fracties plaats gevonden (waarbij 1 fractie de inbreng schriftelijk heeft geleverd).

Uitkomst informatieronde

Op basis van de gevoerde gesprekken is mijn advies dat de volgende partijen met elkaar het genoemde voortouw gaan nemen, omdat bij deze partijen de meeste overlap is gebleken in voorkeur voor elkaar die hun basis vindt in vertrouwen om zowel inhoudelijk als wat betreft de vorming van het college tot resultaat te kunnen komen, in willekeurige volgorde: PvdA, GroenLinks, D66, CDA en VVD.

Het vervolg

Het is belangrijk dat deze partijen dat voortouw voortvarend oppakken omdat tijd een factor van betekenis begint te worden. (In)formereren is een delicaat proces wat zorgvuldig moet verlopen maar op enig moment moeten knopen worden doorgehakt. Teneinde het proces van opstellen van een akkoord te bespoedigen, adviseer ik de partijen die het voortouw nemen om zich te laten ondersteunen door een technisch voorzitter. Mijn suggestie is dat de “driehoek” (Burgemeester, Griffier, Secretaris) gevraagd wordt om op zo kortst mogelijke termijn een technisch voorzitter te organiseren. Daarbij merk ik, waarschijnlijk ten overvloede op dat zowel de Griffier als de Secretaris hebben aangegeven zeer bereid te zijn om met de technisch voorzitter te inventariseren wat nodig is om de inhoudelijke besprekingen vlot te laten verlopen. Belangrijk is ook dat de partijen die het voortouw nemen, alle partijen in de gelegenheid stellen om inhoudelijk inbreng te leveren (voor zover dat niet reeds is gebeurd) en tevens dat het uiteindelijke akkoord aan de raad ter vaststelling wordt aangeboden. Ten aanzien van de gewenste competenties van de kandidaat-wethouders staat naast inhoudelijke kennis met stip bovenaan dat een op samenwerking met alle fracties gerichte attitude uitgangspunt is. Alle partijen hebben aangegeven te hechten aan externe validatie van de geschiktheid van kandidaat-wethouders. Daarom adviseer ik om de Griffier opdracht te geven

contact op te nemen met een bureau om assessmentcapaciteit hiervoor te reserveren. Gelet op de goede ervaringen ligt het voor de hand om hetzelfde bureau te benaderen wat anderhalf jaar geleden betrokken was. De genoemde partijen zijn aan zet om kandidaat-wethouders voor te dragen, het verdient vanuit een oogpunt van draagvlak aanbeveling om, voordat besluitvorming in de raad over kandidaten plaats vindt, deze kandidaten kennismakingsgesprekken te laten voeren met alle fracties.

Tot slot

De afgelopen periode heb ik een eindje met u mogen meelopen. De ambitie om te komen tot duurzaam constructieve verhoudingen heb ik terdege ervaren. Het is aan u om deze ambitie in de praktijk van alle dag waar te maken, in al uw doen en laten. Daarbij wens ik u heel veel succes, in het belang van de inwoners van Waalre. U dank zeggend voor de uiterst plezierige en open gesprekken, beëindig ik hiermee mijn opdracht als uw informateur.

Met vriendelijke groet,

Harrie Timmermans.

Bijlage 1, Uitnodiging eerste gesprek

Beste Fractie,

Samen Team Waalre! Dat is de samenvattende ambitie zoals die werd uitgesproken in mijn plenaire kennismaking met de fractievoorzitters. Een stabiele en constructieve samenwerking tussen gemeenteraad, college van burgemeester en wethouders en de ambtelijke organisatie, dat is de wens van alle partijen. Waarin de inbreng van alle fracties serieus wordt genomen en het dagelijks bestuur actief investeert in tijdig voeren van het waardevolle gesprek met de raad over de opgaven van de gemeente.

Dat het realiseren van deze ambitie geen vanzelfsprekendheid is, en iets vraagt van het gedrag van alle actoren om zorgvuldig en gewetensvol de edele kunst van samenwerking te praktiseren, moge duidelijk zijn. Bestuurlijk Waalre heeft genoeg moeilijke momenten gekend in de afgelopen jaren. Tegelijkertijd lijken afgelopen anderhalf jaar een kantelpunt ten positieve in te luiden.

Het onderzoeken van de mogelijkheden om te komen tot een raadsbreed akkoord lijkt daarin ook goed te passen. Tijd dus om aan de slag te gaan! Waarbij het BOB-model als een leidraad zal gelden: Beeldvorming, Oordeelsvorming, Besluitvorming. Het begint dus bij beeldvorming en de eerste stap is om afzonderlijk alle fracties te ontmoeten. Om samen in gesprek te gaan. Om af te pellen of we met elkaar dezelfde taal spreken wanneer we het hebben over een raadsbreed akkoord.

Ter voorbereiding op ons samenzijn vraag ik iedere fractie om zich voor te bereiden op de volgende vragen:

- Wat verstaat u onder een raadsbreed akkoord?
- Welke onderwerpen moeten absoluut een plek krijgen in het raadsbrede akkoord?
- Wat zijn essentiële randvoorwaarden om te komen tot een stabiele en constructieve samenwerking binnen Team Waalre?
- Hoe ziet uw fractie het proces om te komen tot de benoeming van de wethouders eruit?
- Welke onderwerpen vindt u nog meer van belang om te delen met de informateur?

Verder vraag ik u uw gedachten te laten gaan over de potentiële uitdagingen van een raadsbreed akkoord:

- Een raadsbreed akkoord is geen “politieke blender” die verschillende standpunten vermaalt tot een kleurloze brei: hoe zorgen we voor voldoende zeggingskracht?
- Een raadsbreed akkoord moet ruimte laten voor fracties om hun eigen identiteit en geluid te kunnen laten horen
- Een raadsbreed akkoord moet voldoende basis en handelingsperspectief bieden voor Ber dagelijks bestuur om slagvaardig te kunnen opereren
- Een raadsbreed akkoord moet ook gaan over zaken waarvan we het bestaan nu nog niet kennen: hoe verhouden we ons tot nieuwe complexe vraagstukken? (Recente voorbeelden zijn Corona en de plotse opgave voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne).

Genoeg te bespreken! Reden voor mij om vijf kwartier voor het gesprek uit te trekken.

Enkele huishoudelijke zaken:

- Het gesprek heeft een vertrouwelijk karakter. Ik maak aantekeningen voor eigen gebruik om het beeld te vormen wat ik na de eerste ronde van gesprekken zal terug koppelen aan de fractievoorzitters. Geen woordelijk verslag. Het is vooral de bedoeling om zo vrij en open mogelijk met elkaar in gesprek te komen
- Voel u vrij om de gestelde vragen schriftelijk voor te bereiden en na het gesprek bij mij achter te laten

Bijlage 2, Eerste reflectie na 7 gesprekken

Waalre, zaterdag(middag) 16 april

Geachte leden van de Raad,

Paaszaterdag. Dat is het moment van schrijven van deze eerste reflectie na 7 gesprekken met fracties. Met enige dichtertelijke vrijheid kan in het tijdstip een toepasselijke symboliek worden gezien, omdat Pasen een verhaal van hoop is: na een lijdensweg volgt immers de wederopstanding.

Op zaterdag 9, donderdag 14 en zaterdag 16 april heb ik gesprekken gevoerd met elke fractie binnen de gemeenteraad. Een en ander aan de hand van de vragen zoals gesteld in de uitnodiging. Ik kijk terug op hele open gesprekken waarbij het motto "Samen Team Waalre" door alle fracties wordt onderschreven als het lonkende perspectief. Het is fijn om te merken dat het belang breed wordt onderschreven om te komen tot duurzaam constructieve verhoudingen. Het is ook goed om te benadrukken dat goede intenties alleen niet voldoende zullen zijn, in de dagelijkse praktijk zal de bewijslast geleverd moeten worden. Daar waar de term "vertrouwen" vaak valt, en die term kwam zeer geregeld voorbij in de gesprekken, is dat meestal een indicatie dat dit vertrouwen nog moet aansterken.

Varianten raadsakkoord

De opdracht aan de informateur luidde om de mogelijkheden van een raadsbreed akkoord te onderzoeken. Daartoe ben ik in de gesprekken met fracties allereerst op zoek gegaan naar de vraag wat daaronder wordt verstaan. Raadsakkoorden kennen namelijk verschillende verschijningsvormen en ter voorbereiding werd gevraagd de website www.raadsakkoord.nl te raadplegen omdat daar verschillende varianten op een overzichtelijke manier werden gepresenteerd. De uitkomst van de gesprekken is dat er nog geen eensluitende voorkeur is voor de gewenste variant van een raadsakkoord. Graag kom ik snel naar uw raad om een en ander nader toe te lichten.

ADVIES: organiseer een bijeenkomst voor de gemeenteraad waarin de beeldvorming wordt gepresenteerd ten aanzien van de gewenste variant van een raadsakkoord en waarin hierover met elkaar uitwisseling kan plaats vinden.

Samen Team Waalre

In de gesprekken kwam heel nadrukkelijk naar voren dat er samenhang bestaat tussen de slagkracht om inhoudelijke opgaven te realiseren en de gewenste bestuurscultuur. "Samen Team Waalre" is een lege huls als die niet wordt gevuld met congruent gedrag welke op samenwerking is gericht. En waarbij wordt nagedacht over welke structuren en systemen daaraan ondersteunend zijn. Tijdig het waardevolle gesprek voeren, vraagt ook om nadenken over de huidige inrichting van besluitvormingsprocessen. De recente ervaringen van de afgelopen anderhalf jaar zijn hoopgevend. Tegelijkertijd valt de term "broos" veelvuldig. Evenals de term "momentum": er ligt een unieke kans om het samen beter te doen.

ADVIES: kennis nemen van de unanieme wens van fracties om duurzaam constructief samen te werken en deze wens gaan vertalen in concrete afspraken zowel wat betreft "structuur" als "cultuur".

Schuin oog richting collegevorming

In alle gesprekken werd ook met een schuin oog gekeken naar de vorming van een dagelijks bestuur. Uiteraard in het besef dat de keuze voor een bepaalde variant impact heeft op het selectieproces, zijn er toch al een paar rode draden te onderkennen. Zogenaamde leidende principes die door alle fracties zijn onderschreven. **"17-0"**, dat wordt genoemd als ambitie waar het gaat om draagvlak in de raad voor de kandidaat-wethouders. **"Competentie cruciaal"**, een vruchtbaar samenspel met de gemeenteraad vraagt om kwalitatief sterke wethouders, daaraan moeten geen concessies gedaan worden. **"Externe validatie"**, partijen hechten aan het laten uitvoeren van een onafhankelijk assessment voor kandidaat-wethouders waarbij ook gekeken wordt naar de teamsamenstelling. **"Lokaal gebonden kandidaten: ja, mits"**, kandidaat-wethouders met lokale binding (woonachtig in Waalre cq afkomstig uit de eigen geledingen van partijen) zijn ook mogelijk mits er sprake is van draagvlak en voldaan wordt aan de eisen omtrent competenties. **"Externe begeleiding"**, partijen spreken hun waardering uit over het proces hoe gekomen is tot benoeming van de huidige wethouders en zien meerwaarde om dit weer zo te doen.

ADVIES: de donker gemarkeerde tekst inzake collegevorming als (variant-onafhankelijke) leidende principes te beschouwen bij de samenstelling van het nieuwe college.

Tot slot: de start is gemaakt met de eerste B van het BOB-model: Beeldvorming. Een fase die altijd veel tijd in beslag neemt. De zorgvuldigheid vereist dat. Helemaal waar processen nog wat broos en delicaat zijn. Dat vraagt om geduld en ook de bereidheid om met elkaar het goede gesprek te voeren. Bereidheid die iedereen heeft uitgesproken. Daarom kom ik graag in uw midden om dat gesprek samen te voeren.

Ik wens iedereen fijne Paasdagen en tot snel!

Met vriendelijke groet,

Harrie Timmermans.

Bijlage 3, Brief raadsbijeenkomst 9 mei

Oirschot, 10 mei 2022

Betreft: raadsbijeenkomst 9 mei en afspraken vervolg

Geachte leden van de raad,

Maandagavond 9 mei was ik in uw midden om als informateur terugkoppeling te geven over mijn bevindingen naar aanleiding van de gesprekken met alle fracties, de griffier, de secretaris en de burgemeester. U heeft kennis genomen van het door mij geschetste beeld en aangegeven dat dit een correcte weergave was van de gesprekken. Daarnaast hebt u de leidende principes onderschreven ten aanzien van de te benoemen wethouders. Mooi om te ervaren dat het uw raad ernst is met de ambitie dat te benoemen wethouders geselecteerd worden op kwaliteit en unaniem draagvlak.

Daarnaast hebben we met elkaar stil gestaan bij de gewenste voorkeursvariant voor een raadsakkoord. Dit leidde na een uitvoerige gedachtewisseling tot de conclusie dat het wenselijk is om met alle fracties afzonderlijk een nieuwe informatieronde te doen waarbij de volgende vragen centraal staan:

-Wat is de meest wenselijke coalitie? Met andere woorden: welke partijen zouden volgens uw fractie, bij wijze van "motorblok" het voortouw moeten nemen om te komen tot een inhoudelijk akkoord én de voordracht van wethouderskandidaten?

-Hoe moet, volgens uw fractie, de gehele raad hierbij worden betrokken?

Het antwoord op deze vragen verneem ik graag in een te plannen (korte) persoonlijke ontmoeting met (iemand van) iedere fractie afzonderlijk. In het Presidium zullen daartoe vanavond enkele mogelijke tijdstippen in de komende week worden ingepland, waarop kan worden ingetekend.

Tot snel!

Met vriendelijke groet,

Harrie Timmermans.